

УДК 336.71

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9\(39\)-297-310](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-9(39)-297-310)

Білошапка Вікторія Степанівна кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри банківської справи та страхування, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, пр-т Перемоги, 54/1, м. Київ, 03057, тел.: (044) 371-62-84, <https://orcid.org/0000-0002-0398-4418>

Демченко Віталія Олександрівна кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи та страхування, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, пр-т Перемоги, 54/1, м. Київ, 03057, тел.: (044)371-62-84, <https://orcid.org/0000-0003-2341-1227>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ НЕПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ТА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

Анотація. У статті констатовано, що досі економічна наука не змогла виробити рецепти для виключення із життя суспільства такого явища, як банківські кризи. Тому питання запобігання неплатоспроможності банків в контексті фінансової безпеки та фінансової стійкості наразі не полишає актуальності.

Розглянуто поняття банківської фінансової безпеки. Визначено головну мету банківської фінансової безпеки. Уточнено, що розуміється під загрозою банківській фінансовій безпеці. Вказано зовнішні та внутрішні чинники забезпечення банківської фінансової безпеки. Підкреслено, що показники фінансової безпеки взаємопов'язані і тому репрезентують собою систему індикаторів загроз фінансовій безпеці банків. Ці показники у системі фінансової безпеки комерційних банків повинні відповідати вимогам системи, тобто відображати основні сфери діяльності банків та бути взаємопов'язаними з процесами їх розвитку. Система індикаторів відображає основні напрями виникнення зовнішніх та внутрішніх загроз фінансовій безпеці банків. Авторами розглядається банківська фінансова безпека як один з найважливіших аспектів забезпечення фінансової стійкості банку.

Забезпечення платоспроможності банку виступає основою досягнення його фінансової безпеки. З іншого боку, платоспроможність банку є критерієм його фінансової стійкості і підкреслює несхильність банку до ризику банкрутства.

Акцентуємо, що отримання комплексної оцінки фінансової стійкості банку є нагальним питанням сучасного банку. Завдяки їй, на основі отриманих

даних зможемо ухвалити своєчасні стратегічні рішення для запобігання ситуації неплатоспроможності.

Доведено, що стрес-тести є неупередженою оцінкою ризику. Вони чітко вказують на охоплення та обмеження, а їх результати оголошуються поряд із заходами, які переконливо усунуть виявлені чинники вразливості. Таким чином, публікація результатів стрес-тестів може пом'якшити проблеми неповного обсягу інформації в періоди невизначеності та відновити довіру ринку, працюючи на запобігання неплатоспроможності банку.

Ключові слова: банк, фінансова безпека, регулятор, центральний банк, банківське регулювання, неплатоспроможність банку, методика оцінки, фінансова стійкість банку, стрес-тести

Biloshapka Viktoriia Stepanivna PhD in Economics, Associate Professor, Professor of Banking and Insurance Department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Prospect Peremogy 54/1, Kyiv, 03057, tel.: (044)371-62-84, <https://orcid.org/0000-0002-0398-4418>

Demchenko Vitaliia Oleksandrivna PhD in Economics, Associate Professor, Professor of Banking and Insurance Department, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Prospect Peremogy 54/1, Kyiv, 03057, tel.: (044)371-62-84, <https://orcid.org/0000-0003-2341-1227>

TOPICAL ISSUES OF BANKING INSOLVENCY PREVENTION IN THE CONTEXT OF FINANCIAL SECURITY AND FINANCIAL STABILITY

Abstract. The article states that until now economic science has not been able to develop recipes for eliminating such a phenomenon as banking crises from the life of society. Therefore, the issue of preventing bank insolvency in the context of financial security and financial stability remains relevant today.

The concept of bank financial security is considered. The main goal of banking financial security is defined. It has been clarified what is meant by a threat to bank financial security. The external and internal factors of ensuring bank financial security are indicated. It is emphasized that indicators of financial security are interconnected and therefore represent a system of indicators of threats to the financial security of banks. These indicators in the system of financial security of commercial banks must meet the requirements of the system, i.e. reflect the main areas of bank activity and be interconnected with their development processes. The system of indicators reflects the main directions of external and internal threats to the financial security of banks.

The authors consider bank financial security as one of the most important aspects of ensuring the bank's financial stability.

Ensuring the bank's solvency is the basis for achieving its financial security. On the other hand, the bank's solvency is a criterion of its financial stability and emphasizes the bank's reluctance to the risk of bankruptcy.

We emphasize that obtaining a comprehensive assessment of a bank's financial stability is an urgent issue for a modern bank. Thanks to it, based on the received data, we will be able to make timely strategic decisions to prevent the situation of insolvency.

Stress tests have been proven to be an unbiased risk assessment. They clearly indicate the scope and limitations, and their results are announced alongside the measures that will convincingly address the identified vulnerabilities. Thus, publishing the results of stress tests can mitigate the problems of incomplete information in periods of uncertainty and restore market confidence, working to prevent bank insolvency.

Keywords: bank, financial security, regulator, central bank, banking regulation, bank insolvency, evaluation method, bank financial stability, stress tests

Постановка проблеми. Економічна наука досягла найвищого рівня знань. Однак кожна нова економічна криза перевіряє їх на достовірність та практичну значущість. Можна констатувати, що досі економічна наука не змогла виробити рецепти для виключення із життя суспільства такого явища, як банківські кризи, які на протязі багатьох років повторюються з більшою або меншою регулярністю. Після чергової кризи зазвичай з'являється надія, що новий досвід відчинить двері до безкризового розвитку в майбутньому.

Нотки оптимізму можна почути у виступі Джанет Йеллен "Financial Stability a Decade After the Onset of the Crisis" у зв'язку з десятиліттям з початку кризи 2007–2008 років, у якій вона відзначила зростання стабільності банківської та фінансової системи і наголосила, що фінансова система стала значно безпечнішою[1].

В теорії розроблено стандартний набір інструментів для управління банками. Менше з тим, час від час у банківській системі виникають стани, коли залежності, прописані теоретично, не виконуються. Зокрема, не важливо, чи раціональні чи нераціональні очікування мають банки, — їхня реакція не відповідатиме стандартним моделям поведінки, що викладені у підручниках. Тому ми готові погодитися з Гайманом Мінські, який зазначає, що «сьогодні нам необхідний новий підхід ... що принципово відрізняється від мішанини, яка виходить, коли до сучасної ... системи застосовується загальноновизнана ... теорія[2].

Оскільки сучасна економіка характеризується фінансовою нестабільністю що, як наслідок, тягне за собою нестабільність банківського сектора, підрив фінансової стійкості та неплатоспроможність банків, то на часі є дослідження питань запобігання неплатоспроможності банків в контексті їх фінансової безпеки та фінансової стійкості.

Поточні інтеграційні процеси в економіці вимагають розгляду банків з погляду фінансової безпеки та виявлення чинників, що впливають як на стійкість системи в цілому, так і на запобігання неплатоспроможності конкретного банку.

Виходимо з того, що діяльність банку складним чином вплетена в безліч економічних відносин, виступає каталізатором розвитку та укрупнення відтворювальних процесів. Акумуляуючи тимчасово вільні грошові кошти та перерозподіляючи їх у сектори економіки, банківська система стає багатовимірною ієрархічною структурою з безліччю відносин між елементами. При цьому сам банк також є елементом цієї структури.

На перше місце за ступенем важливості слід поставити стійкість банківської системи, яка виражається у поняттях ліквідності та платоспроможності банку. Першорядність цих показників обумовлена тим, що їхній рівень свідчить про здатність банку виконувати свої зобов'язання перед клієнтами своєчасно та в повному обсязі, отже, клієнти можуть здійснювати господарську діяльність у нормальному режимі і сприяти розвитку економіки країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень та публікацій показує, що у зв'язку з зосередженістю банківської спільноти на питаннях фінансової стійкості, питання фінансової безпеки банку та запобігання неплатоспроможності набувають ще більшої актуальності.

Юрчишена Л.В. та Подолян С.В. у своїх працях досліджували оцінку фінансової стійкості комерційного банку [3]; Русіна Ю.О. і Легейда А.Г. вивчали способи забезпечення фінансової стійкості банку [4]; Дзюблюк О.В. досліджував сутність фінансової стійкості банків та її управління [5]. М. Чіхак у своїх статтях та публікаціях охоплює теми оцінки фінансової стійкості та стрес-тестування [6].

К.Макдональд і М. ван Ордт розглядають застосування ринкоорієнтованих показників для оцінки стійкості банківських систем [7]. Відомий дослідник проблем економічної безпеки О.І. Барановський досліджує поняття «фінансова безпека банку» [8].

Однак проблема запобігання неплатоспроможності банків в контексті фінансової безпеки та фінансової стійкості потребує окремого вивчення, враховуючи доволі суттєві втрати потенціалу української економіки та непередбачувані інфляційні шоки. Це питання здобуло нової актуальності на

тлі перебудови банківської системи в умовах значної невизначеності та високих ризиків, пов'язаних з війною. Потрібні рішучі кроки, щоб і в подальшому запобігати неплатоспроможності банків і забезпечувати макрофінансову стійкість.

Мета статті – висвітлення особливостей формування фінансової безпеки вітчизняних банків і чинників їх фінансової стійкості з визначенням ключових аспектів запобігання неплатоспроможності банків. Для досягнення мети буде проаналізовано чинники фінансової безпеки банку, розглянуто методичний підхід до оцінки його фінансової стійкості, а також розкрито базові умови та організацію стрес-тестів банківської платоспроможності.

Виклад основного матеріалу. Проведення незбалансованої політики у банківській сфері загрожує руйнуванням не тільки окремого елемента системи економічних відносин, а й порушенням функціонування зв'язків цілісної ієрархічної структури. Щоб уникнути появи деформацій у банківській системі регулятора в особі центрального банку необхідно забезпечити поступальний розвиток банківської системи згідно цільових завдань економіки. Необхідною умовою цього є стійкість банківської системи до зовнішніх та внутрішніх шоків.

Авторами розглядається банківська фінансова безпека як один з найважливіших аспектів забезпечення фінансової стійкості банку. В основі такого забезпечення знаходиться захист від таких загроз, які безпосередньо пов'язані з діяльністю юридичних осіб або фізичних осіб, усвідомлено спрямованих на заподіяння майнової чи немайнової шкоди конкретному банку.

В умовах існування конкретного банку фінансова безпека — це його вміння нарощувати та зберігати фінансовий потенціал, який далі буде використаний для вирішення поставлених завдань та стратегічних цілей, окрім іншого також забезпечить незалежність та стабільне функціонування банку.

Поява небезпеки у вигляді реальних втрат розглядається як сигнал потенційної загрози, якщо вчасно не вжито заходів щодо її усунення.

Фінансова безпека банку дуже важлива, тому що передбачає достатній обсяг власних фінансових ресурсів, належний рівень їх використання та позитивний прогноз діяльності банку в майбутньому (отже – недопущення його неплатоспроможності).

Спочатку необхідно оцінити рівень фінансової безпеки. Аналіз показників фінансової банківської звітності, структура та динаміка капіталу, рівень фінансової незалежності, аналіз показників фінансової звітності, аналіз платоспроможності банку є основними напрямками оцінки поточного та майбутнього рівня фінансової безпеки.

Порушуючи питання щодо чинників фінансової безпеки, необхідно окремо виділити зовнішні та внутрішні групи. Зовнішні формуються за межами банку та ззовні впливають на його діяльність. Вони покликані передбачати ризиковану кредитну політику, недостатній контроль позичальників, можливу неплатоспроможність банку чи навіть його ліквідацію. До основних таких чинників можна віднести ті, що виникають в процесі банківського нагляду та аудиту, ліцензування банків, а також виявлення та попередження неплатоспроможності банків.

Внутрішні фінансові чинники формуються у самому банку і є основною умовою його надійної та прибуткової роботи і певною гарантією запобігання неплатоспроможності банку. Від них залежить якість управління, рівень фінансового менеджменту, внутрішній контроль та аудит.

На підставі вищесказаного, можна говорити, що безпеку банку необхідно розглядати як загальну сукупність таких умов, за яких будь-яка потенційно можлива для банку небезпека попереджена або мінімізована до такого рівня, на якому практично неможливо завдати будь-яких збитків функціонуванню банку, отже неможливо спричинити ситуацію його неплатоспроможності.

Забезпечення платоспроможності банку виступає основою досягнення його фінансової безпеки. З іншого боку, платоспроможність банку є критерієм його фінансової стійкості і підкреслює несхильність банку до ризику банкрутства.

При розгляді зарубіжного досвіду можна стверджувати, що термін «фінансова стійкість» у ньому не представлено, як правило, використовується термін «фінансова стабільність» («financial stability»).

Базельський комітет з банківського нагляду використовує термін «стійкість банківського сектора» у документі «Підвищення стійкості банківського сектора». Під стійкістю в цьому документі розуміється «здатність банківського сектора витримувати потрясіння, що виникають у результаті фінансового та економічного стресу, незалежно від його джерел». Мета пакету реформ Базельського Комітету полягає у підвищенні рівня спроможності банківського сектору витримувати потрясіння, що виникають в результаті фінансового та економічного стресу, незалежно від його джерела, тим самим знижуючи рівень ризику переміщення проблем із фінансового сектора у реальний сектор економіки [9,10].

При схожості значень слів, що здається, «надійний», «стійкий» і «стабільний» слід відзначити різницю у їх смислових відтінках, які специфічним чином характеризують фінансовий стан банку.

Відзначимо відмінності в аналізованих поняттях:

- надійний – вірний, що вселяє довіру;

- стабільний – міцний, стійкий, незмінний;
- стійкий – не схильний до коливань, постійний, стійкий, твердий.

Таким чином, фінансову стійкість можна визначити як комплекс характеристик діяльності, що демонструють здатність банку функціонувати, твердо відповідаючи за своїми зобов'язаннями незалежно від змін економічного та конкурентного середовища.

Для того, щоб ефективно керувати фінансовою стійкістю, насамперед, необхідно її кількісно виміряти та проаналізувати. Звідси слідує, що одним із важливих критеріїв управління фінансовою стійкістю є економічний аналіз фінансової складової.

У фінансовому менеджменті існує безліч методик оцінки фінансової стійкості. Усі представлені методики ґрунтуються на аналізі звітності, що публікується, а також включають кількісні показники, проте якісні присутні у небагатьох, що говорить про неповну оцінку фінансової стійкості.

Методичний підхід етапів з оцінки фінансової стійкості подаємо нижче.

Крок 1. Розгляд особливостей досліджуваного банку для проведення аналізу фінансової стійкості.

Крок 2. Розгляд критеріїв (показників) фінансової стійкості банку.

Крок 3. Визначення методу. Розробка системи коефіцієнтів, що оцінюють фінансову стійкість та задовольняють значенням обраних критеріїв.

Крок 4. Розрахунок показників на основі рейтингової оцінки.

Крок 5. Визначення банківської позиції стосовно конкурентів та пропозиції щодо підвищення фінансової стійкості.

Так, спираючись на вказаний методичний підхід, дотримання всіх поданих кроків при оцінці фінансової стійкості дозволить у повному обсязі оцінити фінансове положення банку, а також вжити відповідних заходів щодо його поліпшення та усунення виявлених проблем.

На початковому етапі проводиться вивчення та дослідження обраного банку як об'єкта з оцінки фінансової стійкості.

Наступний етап — обґрунтування обраних критеріїв фінансової стійкості.

При проведенні аналізу фінансової стійкості як критерії вибираються такі показники, як ліквідність, прибутковість окремих послуг та операцій, а також характеристика достатності та якості капіталу.

Ліквідність — ключовий чинник, що визначає фінансове становище банку, оскільки банк є ліквідним за умови достатності готівки та інших ліквідних активів для погашення довгострокових фінансових зобов'язань.

Показник достатності капіталу є також критерієм фінансової безпеки банку, оскільки його розмір визначає здатність зберігати стабільність у

періоди кризи. Тобто банк може без шкоди для своєї платоспроможності переносити збитки.

Також для підвищення фінансової стійкості банкам необхідно контролювати як рівень достатності капіталу, так і брати до уваги його якість.

Наступним важливим критерієм є прибутковість банку. Оцінка прибутковості проводиться з метою виявлення її достатності для успішного функціонування банку надалі, тобто йдеться про своєчасне покриття витрат, які викликані неповерненням банківських активів, а також формування внутрішньобанківських джерел витрат на підвищення рівня конкурентоспроможності на ринку.

Третій етап — етап на вибір методів (коефіцієнтні, статистичні та експертні), які характеризують фінансову стійкість банку, а також формування коефіцієнтної системи.

Після вибору коефіцієнтів, що характеризують фінансову стійкість – на 4 етапі, складається рейтинг на основі вагових коефіцієнтів.

З метою перевірки даних та визначення позиції банку на фінансовому ринку на заключному етапі пропонуються заходи щодо підвищення рівня фінансової стійкості банку.

Таким чином, отримаємо комплексну оцінку фінансової стійкості банку і на основі отриманих даних зможемо ухвалити своєчасні стратегічні рішення, кі, в тому числі, дозволять запобігти ситуації неплатоспроможності.

Потреба прогнозу стану фінансової стійкості банків змушує звернутися до економетричних методів оцінки фінансової стійкості, до яких можна віднести:

- а) моделі залежностей з дискретними ендогенними змінними (логіт-моделі та пробіт-моделі);
- б) факторні моделі регресійного та авторегресійного типу;
- в) методи дискримінантного та кластерного аналізу [11].

Щоб бути впевненим у фінансовій стійкості банку і також з метою мінімізації ризику руйнівної банківської кризи, уразливі місця банківської платоспроможності необхідно виявляти тоді, коли ще є час для їхнього усунення. Але, ці уразливі місця банку можна не помітити, розглядаючи лише минулі показники, коли банк працював без перебоїв і без серйозних проблем. Для належної оцінки стану здоров'я банків вдаються до стрес-тестів, що представляють гіпотетичні вправи для вимірювання операцій банків при екстремальних макроекономічних та фінансових сценаріях, таких як серйозний спад економіки або виснаження коштів на ринках фінансування.

У стрес-тестах зазвичай розглядаються два аспекти стану банку — платоспроможність та ліквідність, — оскільки проблеми з будь-яким із них можуть призвести до великих втрат і, зрештою, банківської кризи.

Банки почали використовувати стрес-тести в середині 1990 років як внутрішній інструмент управління ризиками, хоча зараз вони стали комплексним інструментом оцінки ризиків. Одним із перших використати ці тести почав банк JPMorgan Chase & Co. За останні два десятиліття офіційні органи багатьох країн почали застосовувати макропруденційні стрес-тести, у яких аналізуються системні ризики на додаток до ризиків конкретного банку. Результати часто повідомляються у доповідях щодо оцінки фінансової стабільності країни. МВФ також регулярно включає макропруденційне стрес-тестування у свої програми оцінки фінансового сектора, відколи почав їх проводити у 1999 році.

Платоспроможність вимірюється різницею між активами банку та його боргом. Якщо вартість активів банку перевищує борг, банк платоспроможний — тобто має позитивний власний капітал. Але поточна вартість як активів, так і зобов'язань залежить від майбутніх грошових потоків, які у свою чергу залежать від майбутніх економічних та фінансових умов. Отже, щоб залишатися платоспроможним, банк повинний зберігати мінімальну суму позитивного власного капіталу, яка може амортизувати збитки у разі шоку, що спричинить затримку повернення кредиту клієнтами. Можливо, буде потрібний капітал і понад цю мінімальну суму — для забезпечення збереження довіри вкладників або інвесторів та доступу до фінансування за розумною ціною.

Стрес-тест платоспроможності оцінює достатність капіталу банку для того, щоб залишитися платоспроможним в гіпотетичних складних макроекономічних та фінансових умовах.

Оцінюється прибуток, збитки банку та зміни у вартості активів банку в несприятливому сценарії. До типових факторів ризику належать потенційні збитки від дефолтів позичальників (кредитний ризик); збитки за цінними паперами, зумовлені змінами ринкових цін, таких як процентні ставки, обмінні курси та курси акцій (ринковий ризик); та підвищення вартості фінансування, викликане недовірою інвесторів до якості активів банку (ризик ліквідності).

Платоспроможність вимірюється різними коефіцієнтами достатності капіталу, як правило, заснованими на нормативних вимогах. Вважається, що окремі банки чи система загалом пройшли чи не пройшли перевірку залежно від того, чи залишається коефіцієнт достатності капіталу в стрес-сценарії вище заздалегідь встановленого значення, яке називається граничним (бар'єрним) коефіцієнтом. Граничні коефіцієнти часто встановлюються лише на рівні чинного мінімального нормативу, але можуть задаватися і інших рівнях, якщо цього вимагають умови. Наприклад, граничний коефіцієнт може дорівнювати мінімальному капіталу, який потрібний банку для збереження поточного кредитного рейтингу та доступу до фінансування; це називається ринковим граничним коефіцієнтом.

Стресові події платоспроможності та ліквідності часто тісно пов'язані та їх важко розмежувати. Дефіцит ліквідності, наприклад, може перетворитися на проблему платоспроможності банку, якщо активи не вдається реалізувати або можна продати тільки зі збитком — це називається реалізацією за цінами розпродажу. Підвищення вартості фінансування під час стресової події ліквідності може перетворитися на стрес платоспроможності, підвищивши вартість зобов'язань. У свою чергу, побоювання учасників ринку щодо загрози платоспроможності можуть створити дефіцит ліквідності, оскільки втрачається довіра вкладників/інвесторів або останні вимагають вищих процентних ставок від банку.

Основним аспектом стрес-тестування є оцінка ймовірності того, що проблеми з платоспроможністю в одному банку можуть викликати системну банківську кризу. Це встановлюється на основі визначення системно значущих банків (банкрутство чи дефіцит ліквідності яких викличе проблеми у багатьох інших банках), та відтворення каналів передачі ризиків у рамках проведення стрес-тестів.

Потенційний вплив поведінки ринку на платоспроможність банку практично очевидний, тому потрібна «розумна» публікація стрес-тестів. Це означає, що стрес-тести є неупередженою оцінкою ризику та чітко вказують на охоплення та обмеження, а їх результати оголошуються поряд із заходами, які переконливо усунуть будь-які чинники вразливості, виявлені стрес-тестами (включаючи вливання капіталу, але не обов'язково ним обмежуючись). Таким чином, публікація результатів стрес-тестів може пом'якшити проблеми неповного обсягу інформації в періоди невизначеності та відновити довіру ринку, працюючи на запобігання неплатоспроможності банку.

Оскільки результати стрес-тестів не завжди відповідають передбаченням, їх слід використовувати поряд з іншими інструментами, які також можуть надати інформацію про потенційні загрози для платоспроможності банку.

Стрес-тести прагнуть визначити можливі події у майбутньому. Незважаючи на всі зусилля тих, хто проводить стрес-тести, у них можливі похибки. Їхні результати майже завжди виявляються оптимістичними чи песимістичними. Завжди є і ризик моделі (ризик того, що модель не охоплює основні характеристики реальної основи), недосконалість доступу до даних та недооцінка сили шоку. Вказане відноситься до особливо складних завдань, за якими потрібні та ведуться подальші дослідження. Зокрема, тема моделювання неплатоспроможності банків та ймовірності їх дефолту широко розроблена в роботах зарубіжних авторів: Р. Meyer, Н. Pifer [12], А. Clare, R. Priestley [13], J. Frade [14], К. Männasoo, D. Mayes [15], D. Duffie, К. Singleton [16], Т. Zaghdoudi [17].

Наявність слабких банків, схильних до ситуації неплатоспроможності, може призвести до порушення функціонування всієї банківської системи, що чинитиме значний негативний вплив на реальну економіку. Застосування моделей, що виявляють схильних до неплатоспроможності банків (по суті — потенційних банкрутів), дозволить менеджменту банків та регулятору-центральному банку своєчасно вживати заходів щодо оздоровлення банків, тим самим запобігаючи їх неплатоспроможності та уникаючи розвитку нової кризи.

Метою побудови моделей, що прогнозують ймовірність неплатоспроможності, є виявлення потенційно ненадійних банків. Чим раніше будуть виявлено проблеми з платоспроможністю банку, тим більше шансів на його збереження.

Найчастіше в подібних дослідженнях як потенційні предиктори неплатоспроможності використовуються бухгалтерські показники. Однак головним недоліком використання бухгалтерської звітності є те, що вона стає доступна тільки зі значним тимчасовим лагом, тобто необхідна інформація з'являється із запізненням. Тому виникає потреба пошуку альтернативних джерел інформації і практичних досліджень в цьому напрямку.

Незважаючи на довгу історію спроб прогнозування неплатоспроможності, однозначної відповіді на це питання поки не знайдено і в подальших наукових дослідженнях ще належить визначитися з набором параметрів, здатних допомогти в оцінці ймовірності неплатоспроможності банку і в її запобіганні.

Висновки. Виходячи з проведеного авторами дослідження, можна зробити висновок, що оскільки діяльність банку складним чином вплетена в безліч економічних відносин, то питання запобігання неплатоспроможності банків є правомірно актуалізованим. Авторами розглядається банківська фінансова безпека як один з найважливіших аспектів забезпечення фінансової стійкості банку. В свою чергу, фінансова стійкість визначається як комплекс характеристик діяльності, що демонструють здатність банку функціонувати, твердо відповідаючи за своїми зобов'язаннями незалежно від змін економічного та конкурентного середовища. Також в статті стверджується, що безпеку банку необхідно розглядати як загальну сукупність таких умов, за яких будь-яка потенційно можлива для банку небезпека попереджена або мінімізована до такого рівня, де практично неможливо завдати будь-яких збитків функціонуванню банку, отже неможливо спричинити ситуацію його неплатоспроможності. Вказано, що публікація результатів стрес-тестів може пом'якшити проблеми неповного обсягу інформації в періоди невизначеності та відновити довіру ринку, працюючи на запобігання неплатоспроможності банку.

Щоб бути впевненим у фінансовій стійкості банку, уразливі місця банківської платоспроможності необхідно виявляти тоді, коли ще є час для їхнього усунення. Але, ці уразливі місця банку можна не помітити, розглядаючи лише минулі показники, коли банк працював без перебоїв і без серйозних проблем. Для належної оцінки поточного актуального стану банків вдаються до стрес-тестів, що представляють гіпотетичні вправи для вимірювання операцій банків при екстремальних макроекономічних та фінансових сценаріях. Стрес-тест платоспроможності оцінює достатність капіталу банку для того, щоб залишитися платоспроможним в гіпотетичних складних макроекономічних та фінансових умовах.

Основним аспектом стрес-тестування є оцінка ймовірності того, що проблеми з платоспроможністю в одному банку можуть викликати системну банківську кризу. Це встановлюється на основі визначення системно значущих банків (банкрутство чи дефіцит ліквідності яких викличе проблеми у багатьох інших банках), та відтворення каналів передачі ризиків у рамках проведення стрес-тестів.

Зроблено узагальнюючий висновок, що наявність слабких банків, схильних до ситуації неплатоспроможності, може призвести до порушення функціонування всієї банківської системи, що негативно вплине на реальну економіку. Застосування моделей, що виявляють схильних до неплатоспроможності банків (по суті — потенційних банкрутів), дозволить менеджменту банків та регулятору-центральному банку своєчасно вживати заходів щодо оздоровлення банків, тим самим запобігаючи їх неплатоспроможності та уникаючи розвитку нової кризи.

Література:

1. Yellen J. Financial Stability a Decade After the Onset of the Crisis. URL: <http://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/yellen20170825a.html>
2. Minsky H. P.11. Stabilizing an Unstable Economy. N. Y. etc.: McGraw-Hill, 2008.
3. Юрчишена Л.В., Подолян С.В. Оцінка фінансової стійкості комерційного банку. Регіональна бізнесекономіка та управління. 2013. № 3. С. 72-79.
4. Русіна Ю.О., Легейда А.Г. Забезпечення фінансової стійкості комерційного банку. International scientific journal. 2015. № 2. С. 87-90.
5. Дзюблюк О.В. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності: монографія / О. В. Дзюблюк, В. В. Корнеєв, В. І. Міщенко та ін. ; за ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2017. 298с.
6. Cihak M. Bank Profitability and Financial Stability. International Monetary Fund. 2019. P. 2–50.
7. MacDonald, C., & van Oordt, M. R. Using market-based indicators to Assess banking System Resilience. Bank of Canada Financial System Review. 2017. P. 29-41.

8. Барановський О.І. (2006), Банківська безпека: проблема виміру URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19797/01-Baranovskyi.pdf?sequence=1>
9. Basel III: A Global Regulatory Framework for More Resilient Banks and Banking Systems: Basel Committee on Banking Supervision, 2010. URL.: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>
10. Sbarcea I. Implementation of Basel III in the European Banking Sector. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 2015, 6(171), p. 60-65.
11. Greene W. Econometric Analysis. New York: Macmillan Publishing Company, 1993.
12. Meyer P., Pifer H. (1970). Prediction of Bank Failures. The Journal of Finance, vol. 25, iss. 4, pp. 853–868.
13. Clare A., Priestley R. (2002). Calculating the Probability of Failure of the Norwegian Banking Sector. Journal of Multinational Financial Management, vol. 12, iss. 1, pp. 21–40.
14. Frade J. (2014). Credit Risk Modeling: Default Probabilities. Journal of Applied Finance & Banking, vol. 4, no. 4, pp. 107–125.
15. Männasoo K., Mayes D. (2009). Explaining Bank Distress in Eastern European Transition Economies. Journal of Banking and Finance, vol. 33, no. 2, pp. 244–253.
16. Duffie D., Singleton K. (2003). Credit Risk: Pricing, Measurement and Management. Princeton Series in Finance, pp. 48–120.
17. Zaghoudi T. (2013). Bank Failure Prediction with Logistic Regression. International Journal of Economics and Financial Issues, vol. 3, no. 2, pp. 537–543.

References:

1. Yellen J. Financial Stability a Decade After the Onset of the Crisis. URL: <http://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/yellen20170825a.html>
2. Minsky H. P. 11. Stabilizing an Unstable Economy. N. Y. etc.: McGraw-Hill, 2008.
3. Yurchishena, L.V. and Podolyan, S.V. (2013), “Assessment of financial stability of a commercial bank”, Rehionalna biznes-ekonomika ta upravlinnia, vol. 3, pp. 72-79.
4. Rusina, Y.O. and Legeida, A.G. (2015), “Ensuring the financial stability of a commercial bank”, International scientific journal, vol.2, pp. 87-90.
5. Dzyublyuk, O.V., Kornieiev, V.V., Mishchenko, V.I (2017), Teoriia i praktyka hroshovoho obihu ta bankivskoi spravy v umovakh hlobalnoi finansovoi nestabilnosti: monohrafiia [Theory and practice of money circulation and banking in the conditions of global financial instability: monograph], FOP Osadtsa Yu.V., Ternopil, Ukraine.
6. Cihak, M. (2019), Bank Profitability and Financial Stability, International Monetary Fund. P. 2–50.
7. MacDonald, C., & van Oordt, M. R. (2017), “Using market-based indicators to Assess banking System Resilience”, Bank of Canada Financial System Review, 29-41.
8. Baranowski, A.I. (2006), “Banking security: the problem of measurement”. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/19797/01-Baranovskyi.pdf?sequence=1>
9. Basel III: A Global Regulatory Framework for More Resilient Banks and Banking Systems: Basel Committee on Banking Supervision (2010). URL.: <http://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>
10. Sbarcea, I. (2015). Implementation of Basel III in the European Banking Sector. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 6(171), p. 60-65.
11. Greene, W. (1993). Econometric Analysis. New York: Macmillan Publishing Company
12. Meyer P., Pifer H. (1970). Prediction of Bank Failures. The Journal of Finance, vol. 25, iss. 4, pp. 853–868.
13. Clare A., Priestley R. (2002). Calculating the Probability of Failure of the Norwegian Banking Sector. Journal of Multinational Financial Management, vol. 12, iss. 1, pp. 21–40.

14. Frade J. (2014). Credit Risk Modeling: Default Probabilities. *Journal of Applied Finance & Banking*, vol. 4, no. 4, pp. 107–125.
15. Männasoo K., Mayes D. (2009). Explaining Bank Distress in Eastern European Transition Economies. *Journal of Banking and Finance*, vol. 33, no. 2, pp. 244–253.
16. Duffie D., Singleton K. (2003). Credit Risk: Pricing, Measurement and Management. *Princeton Series in Finance*, pp. 48–120.
17. Zaghoudi T. (2013). Bank Failure Prediction with Logistic Regression. *International Journal of Economics and Financial Issues*, vol. 3, no. 2, pp. 537–543.

